СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 48. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 28. лютого, 1925.

VOL. XXXIII. No. 48. Jersey City, N. J., Saturday, February 28, 1925. THREE CENTS

Сенат ухвалив почтовий закон

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Сенат приняв нині по довгій та горячій дебаті проект почтового закона, вироблений конференцією представників сенату та палати послів. За проектом заявилося 69 голосів, проти 12. Дебата деколи переходила в обструкцію.

Конгрес починає приспішувати свою роботу коло проектів, а тим часом число справ, які мусять бути вирішені, що раз більше зростає.

ВИЗНАЧИЛИ ВЕЛИКУ СУМУ НА РОЗСЛІД УСТРИЦЬ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Палата послів рішила визначити на прослідження устричних піль суму 57,600 долярів.

З першу було запропоновано видати на сю ціль 25,000 долярів, але проти сього піднялася сейчас велика буря. Коли, однак, міністер торговлі заявився за внеском, палата послів не лиш признала потребу такого слідства, але визначила більшу суму.

Слідство має виказати, на стільки устричні поля причиняються до поширення тифу.

СЕНАТ ПРОТИ ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ, УХВАЛЕНОЇ ПАЛАТОЮ ПОСЛІВ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Сенат дістав нині для дебати й ухвали проект про допомогу фармерським кооперативам, ухвалений уже палатою послів. Проти сього проекту сейчас повстала в сенаті сильна опозиція, яка відай не допустить до його ухвалення.

ПОТВЕРДИЛИ ВОРЕНА В КОМІСІЇ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Судовий комітет постановив потвердити номінацію Чарлза Ворена на становище ґенерального прокуратора (міністра судівництва).

Ворена іменував Кулидж ґенеральним прокуратором на місце Стовна, котрий став членом Найвисшого Суду Злучених Держав. Проти сеї номінації піднялася сейчас сильна опозиція. Сенатори й конгресмени закидали, що Ворен служив директором аж у двох цукрових компаніях, котрим уряд закидав беззаконні вчинки; тому вони противилися іменованню такого чоловіка на становище міністра суду.

ПРОТИВЛЯТЬСЯ ВИКИДАННЮ ЇХ З РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Сенатори Брукґарт, Лед і Фрейзінр вислали до сенатора Вотсона, голови „комітету для комітетів", протест проти вичеркування їх з републиканської партії. Сенатор Лед у довшім листі заявляє, що він був вибраний з рамени републиканської партії і яко кандидат сеї партії дістав цертифікат свого уряду.

БОРОТЬБА ЗА ДІТОЧУ ПРАЦЮ ПО ФАБРИКАХ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Палата послів стейтової леґіслятури стейту Минесоти відкинула проект поправити американську конституцію так, щоби конґрес мав на будуче право видавати закони про діточу працю по фабриках.

Епископ методиської церкви Шепард з Портленду, в стейті Ореґоні, видав заяву за ухваленнем поправки до американської конституції в справі діточої праці. Він каже, що методиська церква все була за законами проти діточої праці. На його думку, вся опозиція проти закона йде від „мокрих", себто противників прогибіції.

КОРАБЕЛЬ ЗАЇХАВ У БОЛОТО.

НЮ ЙОРК, 26. лютого. — Паровий корабель Адриятик, що належить до лінії Ґвайт Стар, наїхав нині серед густої мраки на болотяну лаву недалеко від Бей Риджу.

Корабель вислав сейчас бездротну телеґраму о ратунок, і наспівші три портові кораблики витягнули його з болота по 4 годинах.

ҐОМПЕРС МАВ ЗАПОБІГТИ ЗАМАХОВИ НА ВИЛСОНА.

НЮ ЙОРК, 26. лютого. — Сими днями появиться в друку автобіоґрафія (історія власного життя) відомого провідника американських робітничих юній Самуеля Ґомперса, що помер пару місяців тому назад.

В сій автобіоґрафії, як кажуть накладчики сеї книжки, росповідається межи инчим про те, як Ґомперс уратував підчас війни життя тодішному президентови В. Вилсонови; заговір мав вилинути серед пацифістів (прихильників мира), приязних до Німеччини. Ґомпер повідомив президента, а американська тайна служба поклала конець заговорови.

УРЯД ЗНЯВ КАҐАНЕЦЬ З УСТ ҐРАФА КАРОЛІ.

ВАШИНҐТОН, 26. лютого. — Секретар стейту Гюз заявив, що він не має нічого проти того, щоби ґраф Михайло Каролі, бувший перший президент Уґорщини, видав публичну заяву в справі наклепів, поміщених проти нього в мадярській пресі в Америці.

КРАВ ДЛЯ ЗВОРУШЕННЯ.

Ню Йорк 26. лютого. — Віліем Шепард, котрий, як він самий каже, в день працював, яко інспектор підземної зелізниці, а в ночи займався рабунками й крадежами, подав яко причину свого подвійного життя охоту переживати надзвичайні зворушення.

28,000 ДОЛЯРІВ ЗА ЛЮБОВ ЖЕНИ.

Ню Йорк, 26. лютого. — Апеляційний стейтовий суд потвердив присуд лави в процесі Чарза Беба проти фабриканта Клайда Бека, в котрім лава присяжних суддів признала позовникови 46,000 дол. за те, що пізваний „забрав" позовникови любов його жінки, суд однак знижив відшкодовання о 28,000 олярів.

СЛІДСТВО НАД ЗЕЛІЗНИЧОЮ КАТАСТРОФОЮ.

Ню Йорк, 28. лютого. — Федеральний уряд почав вести слідство над зелізничою катастрофою на Манґетен Тренсфер коло Нюарку, Н. Джерзі, від якої погинули на місци 3 люди, а 30 віднесло поважні ушкодження тіла. Уряд дістав онесенне, що причиною катастрофи було те, що зелізниця не завела в себе автоматичних гамульців.

„ФІНАНСОВИЙ ЧАРОДІЙ" ЗНОВА ЗАСУДЖЕНИЙ.

Бостон, Месечузетс, 26. лютого. — Лава присяжних суддів засудила нині знова Чарлза Понці, що свого часу вславився через свої фінансові операції почтовими грошевими купонами. Позовниками були знова люди, що втратили гроші зложені в руки пізваного.

НІМЕЦЬКІ ОРҐАНІЗАЦІЇ ПРОТИ РЕЛІҐІЙНОГО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ.

Ню Йорк, 26. лютого. — Конференція німецьких запомогових та робітничих орґанізацій заявилася проти проєкту навчання релігії в школах.

ЦЕРКОВНІ ПРОПОВІДНИКИ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ.

Вашинґтон, 26. лютого. — Американські церковні провідники предложили президентови петицію, в котрій просять його предложити сенатови домаґанне до приступлення Злучених Держав до світового суду. Президент мавби виголосити таке домаґанне підчас інавґураційної промови дня 4. марта. Церковні провідники кажуть, що весь народ Америки домагається такого кроку.

УРАДУТЬ.

На соймовій буджетовій комісії у Варшаві критикували Окружну Дирекцію публичних робіт у Львові, де понабирали від осадників гроші на дерево і не дали ні дерева ні грошей.

З ЖИТТЯ БРАЗИЛІЙСЬКИХ КОЛЬОНІЙ.

З Порто Уніон пишуть до „Хлібороба":

Йорданське свято в Порті відбулось цего року торжественно. тому, що Василіяни вже довший час у сі сторони не показуються, церковний комітет каплиці на Токос запросив на свято о. Петрицького, який приїхав на свій кошт, відправив в українській мові літурґію й довершив Йорданського водосвятя. В богослуженню взяли участь всі українські родини з міста і з кольонії за виїмком трох фанатиків.

Вечером тогож дня о. Петрицький довершив у салі Народнього Дому хрещення 7 дітей, а увесь прихід з хрестів на який зложились датки батьків і кумів ($100) обернув на фонд середньої школи в Порті. Сю суму в часі приняття після хрестин доповнив п. Пр. Кливець жертвою $50.

Гостина в якій взяв участь доволі числений гурток новопосвячений жителів м. Порто і Пальмаес мала дуже сердечний характер і серед промов і співів перетягнулась до півночі. Ось так святкував наш загал свято Богоявлення. Це свято не забудеться в нас скоро..

АВТАМИ ЧЕРЕЗ САГАРУ.

До одної з місцевостий Судану прибула валка авт, яка в дорозі через Сагару перейшла вже чималі трудноші. Підчас їзди вибух на однім з авт огонь, а на добавок знялася саме тоді страшна буря. Поконавши ці перешкоди, валка мусіла проїзджати нічю 20 кільометрів непроходимого ліса, при чому подорожники торували собі дорогу сокирами. Вкінці експедиція переїхала щасливо і вульканічні гори Маррас. Спинившись на деякий час у суданській місцевости, вислала експедиція двох людий наперед, щоби розслідили рухомі піскові лави, які ділять експедицію від Білого Нілю, найблищої її мети.

РЕЄСТРАЦІЯ „КРЕСОВИХ ОБИВАТЕЛІ" В ВАРШАВІ.

В кабінеті міністра Туґута відбулася на днях конференція скликана з метою обговорення способів переведення заповідження реєстрації польських горожан на кресах". Реєстрація має ухвалити права до польського горожаньства.

НОВИЙ ОРҐАН ХЛІБОРОБІВ-ДЕРЖАВНИКІВ.

В Чехо-Словаччині виходила в місті Піски українська ґазета „Український Уніон" на чеській мові. Донедавна була вона неполітичною. В останніх часах ґазета приняла політичну плятформу української партії хліборобів-державників, що являється приклонницею гетьмана Скоропадського.

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА

На всесоюзному учительському зїзді в Москві прочитав п. Турюкулов реферат на тему національне питання в школі" Референт ілюстрував цифрами зріст національної школи на Україні, в татарській республиці, середній Азії і між національними меншостями СРСР. на Україні тепер 16,000 трукових шкіл, де викладають виключно по українськи, в татарській републиці 1,697, в середньо Азійських республиках 637 шкіл. Богато народів, як напр. Якути та Черкеси вперше переходять на свою мову. Щоби підготовити відповідний кадр робітників між народами Сходу й Заходу в Москві створено окремі університети, де вчиться понад 1000 людий. Черговим завданням учительства між національними меншостями є побільшити працю над ліквідацією неписьмености серед дорослих змішнити теперішню сітку культурно освітних установ. збільшити уваг до жіночої школи та розвитку професійно технічної школи.

ЗЕМЛЕТРУС НА МАДЯРЩИНІ

Дня 1. лютого навістив землетрус Мадярщину. Найсильнійший був у місті Еґер, де завалилося богато фабричних коминів Одна жінка ранена. Доволі сильний землетрус був у Ґінґиші, Міскольці, Шаторя-Уейгей, В Дебреціні і Бальмаз Уйварош відчули тричі землетрус а також пісемний шум. О год. 8. 30 в Дебреціні вдруге відчули слабший землетрус. У Будапешті було його менше чути. В Еґері вулиці пусті, праця в бюрах і школах перервана. Шкоди в місті який міліярд корон. По год. 8. вечер в части комітату Ґаваш на схід від гори Матраш сильний землетрус, що повторявся потім, що хвилі. Населення втікало з домів на вулицю. В Етляв завалилося

Патріотичні польські ґазеноритів похилилася.

КОМУНІСТИЧНА ПРОПАГАНДА.

В днях між 21. і 24 м.м. порозвішувано в Сломінському і Важановіцькому повіті, в цілому ряді сіл на телеґрафічних дротах і будинках — большевицькі прапори і транспаренти з комуністичними кличами. В звязку з тим арешовано якогось Авраама Рубінчика, в якого найдено комуністичну літературу.

НА ВАВЕЛЬ.

До Варшави поїхали представники краківської міської ради, шкільної кураторії та союза письменників, щоб переговорити справу спровадження до Польщі з чужинецької землі мощів Юлія Словацького і поховання їх на Вавелі. Одночасно вилинув проект спровадження мощів Шопена і Лелевеля.

Фрунзе заповідає недалеку війну.

МОСКВА, 26. лютого. — Новий большевицький комісар війни Михайло В. Фрунзе (Німець) виголосив тут промову, в якій сказав, що наближується велика війна советської Росії з ворогами.

З уваги на те, казав він, Росія мусить бути готова до війни. Тепер на його думку, Росія слабша військово від тих ворогів і тому мусить негайно скріпити свої сили.

Він звернув уваги особливо на запілле, яке грає таку важну ролю у війні, бо додає свіжих сил фронтови.

Фрунзе сказав, що треба в Росії вправляти військово робітництво по містах, щоб у випадку війни могло бути помічне фронтови.

Загалом, казав він, советам Росія завсіди повинна бути готова до оборони перед наїздом ворогів.

ПЛЯН НОВОГО ОБЄДНАННЯ РОБІТНИКІВ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 26. лютого. — Радикальні елементи зорґанізованого англійського робітництва роблять заходи, щоб обєднати майнерів, зелізничників, перевозових робітників і машиністів в одну спілку для спільної чинної акції в обороні взаїмних інтересів.

Така спілка обєднувала би 3,000,000 робітників найважнійших галузий промислу й комунікації в Англії і наділі мала би змогу проголосити і виконати загальний страйк в Англії.

З уваги на те англійське правительство налякалось тих заходів, одначе з другої сторони саме йому приписують, що воно спричинило сей рух своїми заходами, аби взяти під державну контролю фонди зорґанізованого робітництва.

АПФЕЛЬБАВМ ПРОТИ ЧІЧЕРІНА.

БЕРЛІН, 26. лютого. — Голова так званого „комінтерна" („комуністичного інтернаціоналу") Гершко Апфельбавм („Григорій Зіновєв") зачав разом зі своєю клікою боротьбу проти комісаря закордонних справ Григорія Чічеріна за се, що він підпирає амбасадорів Раковського, Крассіна і Крестінського, котрі напирають на „совнарком" („совет народніх комісарів") і на „політбюро" (політичне бюро) Р. К. П. (російської комуністичної партії), щоб відібрано Апфельбавмови фонди, яких він вживає для своїх фаміліянтів, котрі як він каже, ширють заграницею „світову революцію".

ПАЛЯТЬ ГРАНИЧНІ СТОВПИ.

БЕРЛІН, 24. лютого. — В минулу неділю зібралося в Маґдебурбу (40 миль на південний захід від Берліна) 150,000 цивільного війска так званих чорно-червоно-злотників, які мають за завданнє обороняти німецьку республику перед монархістичними військовими орґанізаціями, які готують набудуче монархічний переворот.

На параду прибуло богато видних осіб, а також і представники австрійської републики.

Зібрані хотіли заманіфестувати єдність німецької й австрійської републики і на знак сеї едности спалили кілька німецьких і австрійських граничних стовпів.

ЗА ЗОРУЖЕННЯ НІМЕЧЧИНИ.

ПАРИЖ, 26. лютого. — В понеділок, 2-ого березня сього року зачнеться тут нарада відомої аліянтської „конференції амбасадорів" у справі звідомлення маршала Фоша про стан зоружень в Німеччині.

Англія хоче, щоб у сій справі скликати окрему аліянтську конференцію і запросити до неї Німців, але Франція сьому противиться.

НА ВСЬОМУ ХОТЯТЬ ЗАРОБИТИ.

ПАРИЖ, 26. лютого. — Французький парлямент приняв уступ до постанови про митові оплати, на основі якого чужинці, що приїздять до Франції на довше як два тижні, платитимуть оплати по 72 франки за карту тотожности. Ся карта буде важна три роки. Хто її відтак схоче відновити, мусить ще заплатити 200 франків.

В сей спосіб Франція сподівається зібрати від чужинців до року двісті до трохсот міліонів франків.

БУНТИ В ТУРЕЧЧИНІ.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 26. лютого. — Турецький парлямент в Анґорі потвердив однодушно рішенець правительства Мустафи Кемала паші про проголошенне военного стану в Курдистані (у східній Малій Азії), де Курди збунтувались під проводом шейка Саіда проти влади Кемала і проголосили князя Селіма, сина султана Абдула Гаміда, халіфом (релігійним зверхником магометан).

14 СВЯТ РІЧНО.

ВАРШАВА, 25. лютого. — Польський сойм ухвалив, що в Польщі має бути річно 14 леґальних свят.

„SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Загранищею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІДАМИ ЦАРИЦІ

До Англії вернула делеґація анґлійських промислових юній, що виїздила на шість тижневу подорож до Росії. Вернувши, делеґація оголосила свій рапорт, в якому говорить багато похлібств на адресу большевицьких комісарів. Кажеться в рапорті, що в Росії нема терору, що там є повна свобода слова й орґанізації, що там знесено вже всякі національні обмеження, — словом, що се край повної свободи.

Проти рапорту делеґації піднялася сейчас величезна буря не лишень у буржуазній пресі, але й в соціялістичній та юнійній. Якраз того самого дня, коли ґазети розносили вістк упро рапорт про царство свободи в Росії, з Росії передісталися на світ вісти про страх робітників на горах Урали. В хвили, коли делеґація анґлійських юній голосила світови, що большевицькі комісарі признають свободу орґанізації, в Росії ллялася кров і падали десятки трупів, бо большевицькі комісарі не хотіли признати робітникам права до страйку. Живе життя страшно закпило собі з анґлійської депутації, що взялася вимивати большевицький уряд з крови своїх жертв.

Та закиди світової преси, зверненої проти анґлійської юнійної депутації, не зовсім оправдані. Закиди сі писані так, немовби делеґація була винувата за свій рапорт. Тимчасом делеґація инакшого рапорту винести не могла, лишень такий, як вона винесла. Що рапорт випаде так, се можна було знати ще тоді, як делеґація в Росію поїхала. Бож звідки мали діставати члени делеґації сі факти, на основі котрих вони мали виробити собі поняття про положенне в большевицькім царстві? На основі розмов. Якіж се розмови? Розмови з переводчиками. Хто сими переводчиками? Люди, визначені для делеґації большевицьким урядом, отже люди, встановлені не для відкриття правди, але для закриття правди. Значить, комісія бачила те, що її уряд показав. Комісія дістала до всего такі пояснення, які її дали лишень висланники уряду. Комісія говорила лишень з людьми, до яких її уряд допустив. Комісія бачила лишень те, що й уряд уважав за відповідне показати. Словом, поїздка анґлійської комісії не могла найти нічого другого лишень те, що большевицький уряд її до відкриття призначив.

Подорож анґлійської депутації до Росії подабала на подорож цариці Катерини Другої по Україні. Цариця теж виїхала на Україну, нібито, щоби пізнати, як живеться народови. Царицю теж обступили урядники, її двірська камарилля, яка мала на ціли закрити перед нею правдивий стан народа. Цариці теж показували лишень те, що представляло життє народа щасливим, безжурним і веселим. І цариця теж вернула з України з переконаннєм, що її панованнє на Україні се справдішний рай на землі. Зрештою подібна подорож анґлійської делеґації до Росії до подорожи Катерини на Україні ще й тим, що й одна й друга подорож булиби так само зайвими й непотрібними, якби вони були покінчилися інакше. Навіть хочби Катерина була якимось припадком відкрила те море сльоз, яке проливалося в кождий день за гарними заслонами, які її показували царські прибічники, то й се не булоби ні троха не змінило положення селян. Так само тепер, колиб анґлійські трейдюнійні делеґати були відкрили справдішні факти поза тими машкарами, які на них напускали московські комісарі, то й відкриття тих фактів не булиби нічим змінило положення робітників і селян і немосковських народів під московськими наслідниками Катерини, під московськими комісарами.

ЯК ПРИСПІШИТИ СКЛАДАННЯ НАРОДНОГО ПОДАТКУ?

Складаю до Обеднання свій податок за 1925 рік в квоті $5 і покликаю до сповнення того народного обовязку: о. Францішка Бона, пароха в Палмертон, Па. та громадян: Стефана Дмитрика і Гната Климишина, обох з Палмертон.

Чому це роблю. Я простий робітник, але почуваю себе щирим Українцем і бажавби добра свому народови. Бачу, що на нашій рідній землі неволя і нужда, а наші найкращі сини пухнуть з голоду, або мучаться в польських тюрмах. Бачу, що Обеднанне веде добру роботу, бо збирає жертви від американських Українців і годує ними голодних в краю, втирає сльози бідним сиротам та ратує нашу Рідну Школу від ляцької заглади.

Від двох літ добре читаю всі фінансові звіти Обеднання і бачу, що господарка чесна і ощадна, що наш запрацьований гріш не йде на марно.

Але бачу і це, що велика маса наших людей відтягається свідомо чи несвідомо від допомоги Рідному Краеви. А тому треба зарадити. Всі свідоміші робітники, яким доля нашого народа на серцю повинні взятися за руки і спільними силами і жертвами з Америки піддержувати братів в дальшій боротьбі. Ми, що живемо по малих місцевостях та плейзах знаємо добре місцеві відносини. Знаємо хто і як попирає народну працю. Знаємо, що добрим словом і добрим приміром можна здобути серце ще не одного. Тому коли самі складаємо наш народний податок возьмімся викликати других трох, які на нашу думку можуть і повинні то саме зробити. То не є ніяка образа, бо в старім краю нераз вже таке практиковано і воно принесло немалу користь. Противно, коли ми кличемо других до того, що ми зробили, значить ми вважаємо їх за своїх братів і приятелів, в яких серцю та сама велика та горяча любов до свого народа, як у нас самих. Так отже складаймо самі і кличмо других до жертв.

ДМИТРО КОЦЮБИНСЬКИЙ, з Палмертон, Па.

Закордонна пропаганда.

ПРО ЩО І ЯК ПИСАТИ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

(Докінчення)

Припускаючи, що хтось може зацікавитись моїми міркуваннями про закордонну пропаганду й взяти їх собі до серця, подаю ще кілька практичних міркувань, про що і як слід писати в закордонних часописях про наші справи.

Припустім, що котрому-небудь з українських еміґрантів пощастило навязати звязки з якою-небудь чужою редакцією. Але про що писати і які відомости подавати?

Вибір може бути між матеріялом **політичним і культурним.** Треба ствердити. що на український політичний матеріял у чужинців тепер попиту нема. Українське питаннє перестало бути актуально-політичним, і в цілім світі жадний когут не піє тепер за Україною. Світ числиться тільки з фактами, а фактом є, що Східна Україна становить частину совітської Росії, а Західна Україна є поділена між Польщею, Румунією та Чехословаччиною. Отже чужинець тільки знає Росію, Польщу, Румунію та Чехословаччину, а України, як політичної тямки, не знає й не хоче знати.

Розуміється, всюди знайдуться виїмки. У кождій більшій державі є часописи, що інтересуються **політикою майбутнього.** Ясна річ, що в таких часописях можна й треба поміщувати український політичний матеріял. Але т. зв. „велика преса" цікавиться тільки політикою нинішнього дня. Нести туди український політичний матеріял — значить тільки наражатись на прикрости й замісць користи приносити шкоду..

Є ще одна підстава, чому нам перед чужинцями краще не виступати з політичними „сочиненіями". Політика — наше найслабше місце, а здоровий розум каже, що виставляти на показ свої слабі місця не годиться. У політиці ще поміж нами самими нема єдности — нащож виносити перед чужий світ нашу внутрішню розєднаність і несконсолідованість? А жалітись перед світом на кривди, яких зазнаємо від окупантів — це річ досить безвиглядна. „Москва сльозам не вірить", — каже наша народня приповідка. Це правда, але треба брати справу ширше. Не тільки Москва, але й взагалі чужий світ сльозам не вірить. Він вірить тільки **силі,** а політичної сили ми собою не вявляємо.

Силу ми вявляємо собою на полі культурнім. Правда, також не дуже велику, але все таки числитися з нами на сім полі люде мусять. Вони ще нас з цього боку мало знають, але коли розкриваємо їм очі на наші духові богацтва — вони радо це приймають. Прикладом можуть служити капелі Кошиця, Любки Колесси, Архипенка, Бабія, Глущенка, празьких малярів. Політичної України нема, але тут вона істнує. І на Україні можуть панувати, хоч наймогутнійші окупанти — цеї країни вони не знищать!

З власного досвіду знаю, що чужі часописи дуже нерадо приймають український політичний матеріял, а то просто його відкидають. На що вже Німці не люблять Поляків і, здавалося б, мусіли приймати всякий матеріял, що виставляє Поляків в поганім світлі, — а дивіться ж не друкують німецькі часописи українського політичного матеріялу! Зате матеріял культурний вони радо приймають і містять. Переклади з українських письменників, статті й замітки про українське письменство, мистецтво, науку, народню творчість — це все знаходить місце в німецьких і чеських, а могло б також знаходити місце в анґлійських, французьких, італійських, еспанських та всяких инших чужих часописях.

Навіщо це нам здалося? А на те, щоб чужий світ звик до України, як до **культурної тямки.** Нам досі все казали брати приклад з Ірлянців, а тепер кажуть брати приклад з Італійців (див. статтю Клима Обуха в „Українськім Прапорі"). Але Ірлянці та Італійці нам не приклад, бо ті все мали до діла з **одним** противником, а ми маємо до діла з **чотирьома.** То були проблеми внутрішні, а українська проблема є справою **міжнародньою.** Без співчуття зовнішнього світу нам не визволитись і не збудувати держави, а здобути те співчуття можемо лише оним шляхом: привчивши світ до думки, що ми **нарід культурний,** що наше поневоленне збіднює **загальнолюдський поступ,** що наше визволеннє буде здобутком **для культури цілого людства.**

А це треба довести. І про це треба писати.

• • •

Ще одне питаннє, як писати?

Відповідь і порада одна: **Коротко, яко-мога коротше!** Кожда сучасна редакція дає перевагу заміткам перед статями, а статтям коротким — перед довгими. Це тільки лінивство, коли хто каже, що в короткій статті він не може висловити всього, що хоче. У кождій редакції панує нині закон: **„Нема тої думки, якої не можна було б висловити в 60 рядках".** І це правда. Лише коротка стаття вимагає великої **концентрованости,** а в довгій можна патякати, скільки забажається. Отже треба концентруватись, хоч це й трудно. Треба так писати, щоб редактор при найбільшім бажанні не зміг ані слово викреслити. А для цього кожде слово мусить містити саму лише **есенцію,** самий лише **екстракт** думки.

Ручуся, що кождий, хто візьме собі до серця наведені тут міркування й поради, в короткім часі побачить себе постійним і бажаним співробітником якої-небудь чужої часописи.

Прага, 9. лютого.

Радянин.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ШАМОКІН, ПА.

Дня 20. лютого с. р. помер в Шамокін, Па., визначний громадянин, один зі старших еміґрантів, СИМЕОН ХОРОЩАК.

Покійний родився в Богуші, повіт Грибів, у Галичині, в квітні, 1855 р. До Америки приїхав 1886 р. Був орґанізатором і довголітним секретарем першого відділу Укр. Нар. Союза і щиро працював для добра місцевого відділу та Укр. Н. Союза. Послідні чотири літа був касієром парохіяльним і яко такий богато причинився для добра громади. Покійний полишив жінку вдовою і 6 дітий, в Америці брата Володимира і брата Виктора суддю в Чехо-Словаччині.

Величавий похорон відбувся дня 24. лютого с. р.

Вічная Йому Память.

А. Д.

ПЕРСҐЛОВ, В. ВА.

Дня 12. лютого 1925, у Персґлов, Вест Верджінія, померла жінка Івана Терновського, члена Бр. св. Мих. Архистр., від. 41. У. Н. Союза в Дженет, Па. Похорон відбувся 14. лютого.

Земля Її пером!

В ЯТРИВІЙ СПРАВІ.

(З львівського Діла).

Помимо усіх мертвих,
А по живих плачу, —
Що нічого я живого
Серед їх не бачу...

П. Куліш.

Ятрива справа **целібату** виступила у нас знову як актуальна, бо з деяких кругів поставлено її у різкий спосіб: **Жонате чи безженне духовенство,** і таким способом малаб отся справа перейти в стадію: **примусового целібату.**

Останній раз була вона поставлена в 1918 році у формі меньше різкій, бо тоді о. митрополит Шептицький заступав думку, щоб якась частина наших богословів (10 процент) висвячувалася в безженному стані. Але й таке поставленне справи затривожило було нашу суспільність і тому дня 9. вересня, 1918, звернулась була до о. митрополита Шептицького депутація, зложена з пп. Юліяна Романчука, Олександра Барвінського, дра Евгена Петрушевича, дра Степана Федака, дра Кирила Студинського і мене, — з представленнем щоби лишити дотеперішній стан, значить залишити всякий хочби посередній, примус супроти кандидатів духовного стану. Тоді піднесено з одного боку, що всякий примус може доставити непожаданих людий а відкинути тих, котрі по свому переконанню хочуть віддатись духовному званню, та що се допровадить до занепаду нашого духовенства. З другого боку було сказано, що наші епископи потребують безженного духовенства до обсаджування висших становищ в духовній єрархії, а також душпастирських місць, які найбільше загрожені наслідком знищення церковних будинків або невистачаючих приходів на удержанне жонатого пароха...

Опісля наслідком державних переворотів уступила справа целібату на бік, та здавалось, що важнійші справи стоять перед нами, яких целібат не всилі змінити. Але проте якраз тепер, вчасі великої руїни, виринають **атаки проти нашого жонатого духовенства,** щоб виказати потребу примусового целібату, — причім навіть арґументується, що ся справа обходить виключно духовенство, та що вона вирішиться самими духовними властями.

Та не в компетенції лежить суть справи, а в доцільнім її ставленню.

Колиж так ставиться справу, то годиться відповісти, що у нас справа целібату не є кастовою справою виключно духовенства, але **справою народу,** з котрого виходить духовенство з котрим воно живе, в котрім працює, і з котрим терпить та переносить всяку його долю. Таким **живим чинником суспільно-культурним** було і є наше жонате духовенство і тому нам не вільно на нього кидати каміннем. Не буде воно туди йти, то не буде його. Отсе розуміємо і відчуваємо дуже добре, бо ми вийшли зпід тої стріхи, а хто сього не знає або не розуміє, той хай не піднось безоглядного голосу в справі целібату, щоб опісля не жалувати потягнення без розваги...

Та з другого боку кажеться: Визов кинений! Отже безоглядна боротьба з приводу ятривої справи целібату...

Станиславівський епископ о. Хомишин пійшов за примусовим целібатом. А перемиський епископ о. Коциловський сказав, що Апостольська столиця призволює висвячувати в жонатім стані, та він стає в обороні сього привілею нашої церкви... Тепер прийшла черга на митрополита о. Шептицького. І чи ж не кличе нас тяжке лихоліття до єдности і живої праці для добра рідного народу? Коли не пора розводити боротьбу своїх проти своїх, бо звідсіль вийти може тільки велика втрата для нації і церкви...

Тому крайна пора, щоби наші передові люди звернулись до князя нашої церкви митрополита о. Шептицького, і домагались привернення згідних відносин між народом і духовною владою. Та я переконаний, що о. митрополит Шептицький залагодить отсе розєдненне в імя красшої будучности українського народу. Годі ятрити, — треба гоїти!

Др. Кость Левицький.

Відень, 2. лютого, 1925.

HIGHER EDUCATION BEING TAUGHT IN CELLARS IN POLAND.

'SECRET' UNIVERSITY ESTABLISHED BY UKRAINIANS WHOSE QEST FOR LEARNING WAS BRANDED TREASON BY THEIR 'PROTECTORS'

By NADIA LAVROVA

In a country of present day Europe a complete university—professors, students and janitors—hide in cellars and catacombs, because their pursuit of knowledge is labeled high treason.

This is what members of the local Ukrainian colony relate, referring to the "Secret" University which their countrymen are obliged to maintain in Lemberg, on Ukrainian territory.

"The oppressed has turned oppressor. Poland is determined to stamp out Ukrainian culture," stated John J. Revenko, secretary of the Ukrainian Society in San Francisco. He showed much literature in French, English and Ukrainian, to substantiate the statement.

Among it is a memorandum from the Senate of the "Secret" University at Lemberg, in Galicia, addressed "To the Universities of the World." Galicia, formerly part of the Austrian Empire, was handed over to Poland by the Versailles treaty. Its inhabitants, excepting the great landowners, mostly Poles, are Ukrainians, settled there in the first centuries of our era. Before the war they were called Ruthenians to distinguish them from the Ukrainians of Russia. There are nearly 40,000,000 Ukrainians, who are now divided among Poland, Bolshevik Russia, Rumania and Czecho-Slovakia.

While clashing with all their "protectors" except Czecho-Slovakia, with whom they maintain the friendiest relations, Ukrainians, according to their words, fare worst at the hands of Poles.

Stop University

The memorandum of the „Secret" University says in part:

'At the end of 1918 when the Poles occupied Lemberg, the capital of Galicia, a former Austrian province, their first action was the closing of the Ukrainian section of the Polish-Ukrainian University.

"Nineteen ordinary professors' and four sub-professors' chairs were immediately annulled.

"Then they declared that only those young men would be admitted for enlistment to the University who were either Polish subjects and had fulfilled the military service in the Polish army, or who were subjects of any country allied with Poland.

"Ukrainian students could not be enlisted to the University because they had not been in the army under Polish colors, but on the contrary, they had been fighting against Poland in the ranks of the Ukrainian army.

"Replying to the protest of the Ukrainian population the directorate of the unversity published on the 22nd of September, 1919, a resolution on that matter approved by the council of ministers in Warsaw."

This resolution not only abolished the higher studies for Ukrainians in their native tongue, but prohibited them at all times from being admitted even to the Polish University, points out John Revenko.

Teach Privately

Different scientific societies of the Ukrainians now began to open private colleges and faculties. A number of scientifically trained lecturers could be found among the former professors of Russian and Austrian universities, of Ukrainian birth.

"That was when the great war on our nationalty began," relates Revenko. "The school-year of 1921-1922 was noted for unheard of persecutions, heaped on the Ukrainian University by the Polish police. The police agents not only broke into auditoriums where lectures were being read, dispersed students and professors, confiscated books, manuscripts and school appliances, but also arrested students and professors, because they had dared to study."

This is what the memorandum has to say:

"For four years that the Ukrainian 'Secret' University has been existing, the Polish administration arrested more than five hundred students and exercised over 600 perquisitions at students' and professors' houses. The first rector of the University, Dr. Shchurat, was kept in prison for three months; at last the Poles set him free without any trial. For the same reason they were dragging the present rector, Dr. Panchishin, from one police office to another. They arrested during a lecture and led straight from the auditorium into prison Professors Kholodny and Holitsinski.

"They dismissed all the Ukrainian Students' Corporations such as (1) "Ukrainian Students' Union," September 23, 1921; (2) Academic Union, March 18, 1922; (3) "Academic Relief," September 22, 1923; (4) "Osnova"—student engineering Association, December 21, 1923; (5) "Ukrainian Medical Union," February 11, 1924.

"However, these persecution will never detain the Ukrainian people from propagation of their culture and cultivation of sciences.

Apeal to World

"The Senate of the Ukrainian University in the name of the Ukrainian nation are appealing through this memorandum to the civilized world in defense of the very spirit of the twentieth century. The Senate consider it to be their duty to inform their Western European and American colleagues that there exists in the twentieth century such a country where scientists are persecuted and must hide themselves from pursuit in cellars and catacombs and where the cultivation of knowledge is tried as high treason.

"Lemberg, on the 15th of August, 1924.

"Senate of the Ukrainian University."

The part of Ukrainia that belongs to Red Russia has not fared any better under the hands of the Moscow rulers, relates Revenko. He quoted the "Students' Revue" of September, 1924, that said:

"The Ukrainian Academy of Sciences in Kiev has no possibility to pursue its normal scientific activity. The salary of every member of the Academy is $4 a year. No wonder if famous Ukrainian scientific workers as Sumcov, Petriv, Narbut and others have died in consequence of such bad conditions. The Ukrainian High School under the Bolsheviks could still exist under very difficult conditions—the professors and students having been imprisoned and shot in masses (!)

"Education has become the political privilege of the dominating class. Very many Ukrainian students are dismissed as non-Communists while other nationals as 'Communists' may go on studying. This is the famous Bolshevist 'Cleansing' directed chiefly against the Ukrainian Academic youth. That is why one can hear very often about the suicides of the 'cleansed' youth.

Political Purpose

"That is why the Ukrainian population does not agree and is in no way satisfied with such a 'Ukrainization' of Ukrainia. This 'Ukrainization' serves only the political purposes of the red Occupants in order to make better propaganda abroad and in the Ukrainian territories, which are at present under Poland (Galicia, Volhynia, Kholm, Polissia, Pidliasha) and Roumania (Bucovina and Bessarabia).

"All Cummunists in Ukrainia lead a policy of oppression against the Ukrainian nation under the pretext of internationalism. The Bolsheviks declare they are for the self-determination of the Ukrainian nation. We must add that with this task is charged the Russian Communist Party."

The quaint English of the publication does not prevent the facts quoted to be very real tragedy, says Revenko. The country of brown-eyed girls who wear flower garlands in their hair, of Cossacks, who for centuries fought the Turkish sultans, the Polish Kings and the Moscow Czars, has come to a sad pass in this period of her history. It is the country that gave Russia Nicolai Gogol the famous author, who wrote in Russian, but always stayed a good Ukrainian at heart.

Czecho-Slovakia is the only nation that was kind to its brother Slavs. With the consent of its Government a Ukrainian Academy has been opened in Prague, Czech capital, where students can openly enroll in a course of chemistry or history without seeking the protection of the catacombs, as they have to in their native lands.

(The San Francisco Examiner, February 8, 1925).

„ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР".

Нова повість Богдана Лепкого.

У виданні „Української Накладні" отсе вийшла нова, на 394 сторони велика повість Богдана Лепкого під повищою назвою. Автор назвав свій твір „повістю-казкою", й справді реальне в ній дуже тісно переплилося з казковим. Чи були в Галичині перед війною такі люде, яких автор тут описав? Чи були там графині демократики, лікарі та аґрономи-аристократи (принаймні аристократи духа), ченці фільософи (як отець Ізидор)? Чи істнували такі відносини між Поляками та Українцями, як їх змалював автор? Коли цього всього й не було, то **могло** бути, **мусіло б** так бути. Тому це і повість і казка. Повість — для тих, що приймуть змальовані автором образи й відносини за реальність. Казка — для тих, що не повірять у реалізм цього твору.

Та повість чи казка — а твір вийшов артистичний і захоплюючий. Кождий автор дає в своїх творах тільки себе. Відбивається й ціла істота Лепкого в цім творі, як у вірнім зеркалі. Як від особи Лепкого віє лаґідністю, гармонією, витриманістю форм, шляхетністю, і легким подувом меланхолійности, так ці властивости промовляють до читача з кождої сторінки цеї повісти. Все тут гарно, естетично, написано з почуттям міри — й трошечки меланхолійно.

Лепкий дав у цій книзі своє найкраще, свою „Пісню Пісень". Він тут висловив свої погляди, симпатії та антипатії, окреслив свій національний і людський світопогляд, поділився своїм життєвим досвідом. Не диво, що книга вийшла уже інтимна. Хто любить Лепкого, той полюбить і цю книгу.

В.

UKRAINIAN IMPS AND GOBLINS.

There is nothing the Ukrainian loves better, says one who has lived in Southern Russia, than a practical joke. So it is only natural that to the spirits who haunt the ovens, the chimneys, the rivers and the woods in the rural districts of the Ukraine should be attributed many antics. The peasants and children are firmly convinced that the bogy man or whatever it is that prowls around unseen will get the unsuspecting if they "don't watch out."

Since the eighth century the mischievous doings of these Ukraine goblins have come down in legend to succeeding generations, generations that have now produced a young artist, one Mykola Butowytsch, who has perpetuated these tormenters of his fathers in blocks of wood. The first copies of his quaint woodcuts have just reached this country and show the more famous of the elfish folk at their pranks.

There is Rusalka, the mermaid who lives in the river. Young people who have a predilection for bathing at night are her particular victims. For Rusalka lures you to the water with her great beauty, embraces you and tickles you till you die. She is said to be responsible for the expression "tickled to death." Unhappy girls crossed in love sometimes seek the river and subsequently become, so runs the tale, mermaids like Rusalka.

Vidma is another disquieting lady who has a hand in many small domestic tragedies. When the milk sours or things break it is a sure sign that this old hag is somewhere about. But no self-respecting Ukrainian peasant would ever admit aloud that he suspected her. So the conviction that it is unwise to talk about one's bad luck has grown up among them. Like our own Hallowe'en witches, Vidma straddles the broomstick when she goes journeying.

Friendly spirits, too, there are, and Domovyk is conceded by his countrymen to be one of the friendliest. He is pictured in the typical costume of the Ukrainian peasant, embroidered shirt, broad trousers, wide belt, a long mustache adding an adroit touch. But he is said to be a temperamental fellow and likely to play hob with those who forget to leave the best food out for him. When the milk is gone in the morning it is a sign that Domovyk has been around and that he was pleased with his repast. Nor should your faith in this merry friend be shaken, even though the family cat licks her chops rather more contentedly than usual in the morning.

Then there is Mavka, who loves the woods. In the wood block reproduction of her she sits on a big black bear with a rabbit in one hand and an owl in the other, for she is the little friend of all the forest animals. When the peasants walking in the woods hear a strange voice singing or a faraway silvery laugh, they know it is Mavka and some day they will meet her face to face.

Another witch of the woods is Chuhaister, middle-aged and tricky. High favorite with no one but the owl, the bear and the squirrel, he takes his revenge by following close behind all those caught in the woods at night, sticking them with sharp spikes and thrusting branches in their way to make them stumble.

(New York Times Magazine, February 15, 1925).

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

47.

Вунсакет, Р. Ай.

Піддаю під розвагу отсих пару проєктів:

1. Щоби на конвенції піднести конечно основання висшої школи тут між американською українською еміграцією. Це дуже потрібно, щоби наші діти могли також вичуватися і своєї мови, щоби пізнали історію України і т. д. а це тільки зможе вища школа давати для учеників. Це є велика національна втрата, що хочеми маємо деяких вичуених тут у висших школах, але їм приходить дуже тяжко навіть розговоритися по українськи, а що до читання й писання, то шкода се порушувати. То не я є тої гадки, що тут за океаном В. Ш. є конечна, а за ту інституцію повинен побати У.Н.С., яка найстарша і наймогутнійша наша організація. На конвенції повинно рішитись, звідки і як на ту ціль фондів роздобути і черпати їх постійно з року на рік.

2. Я завважав, що до винагороди делегатів, то § 24. постанове, що кожен найсильнійший відділ був уповажнений і до чотирох, чи більше голосів то однаково даний відділ заступає тільки один делегат, а то з тої причини, що відділові каси є звичайно бідні або неохочі виплачувати на згадану ціль більшої суми гроша тай кажеться най іде оден, він і так там не дуже потрібний, але от мовляв нас нічого не коштує. А однак кождий член У.Н. С. платить на кошта конвенційні. Отже відділи мають страту, а притім організація мало зискає, бо один делегат верне з конвенції і здасть більше менше свій звіт тай на тім кінчиться. А щоби він хотів деколи припімнути щось організації, то хоч і припімне, то його нема кому поперти і підтримати его змагання. І так воно лишаєсь без успіху. Отже я би ставив проєкт, що відділ, если він є управнений більше, як до двох голосів, щоби міг вислати на конвенцію два делегати, котрим кошта повинна виплатити каса У.Н.С., бо на фонд конвенційний платить кождий член.

3. Богато наші члени дорікають, що в нашій організації не можна підвисшити посмертного від тих літ, від яких член вступив, а вимагаеться після табельки віку, як член старий. А чейже усі майже асекурації так практикують що приймають зміну, підвисшування від тих літ від котрих їх член вступив до асекурації. Так повинен поступити і У.Н.С. на будуче. Я попираю проєкт від. 370, щоби часопись Свобода побільшити, о скільки може виходити в меншім форматі, а на вісім сторін.

Що до молодечого департаменту, то я годжуся зі згаданим відділом, однак, еслиби се неможливе, щоби родичам звертати зложені суми за їх дітий, чи не можливоби, ці суми ужити на фонд Висшої Школи тут в Америці?! Я думаю, що і родичі на таке започатковане Фондів, на висше згадану ціль, і діти були би раді, бо може деколи могли би користати з науки і побирати науку у такій школі, їх фондами започаткованої.

Ще оден мій проект є, щоби адміністрація Свободи не побирала платні за Календар, як було доси, а видала його членови, як річний дарунок.

Також, що до уряду У.Н.С., то по моїй думці він повинен остати без зміни. Однак если зайде конечна потреба зміни то не силувати на головний уряд, бо як пословиця говорить, що силуванням ніхто не добиться. Я думаю, що і на теперішний головний уряд нема що нарікати, бо праця і розвій в організації досить поступає і робота також виконуєсь, як і всіх інших.

З поважанням
Андрій Швець.
Член від. 206.

48.

Ню Йорк, Н. Й.

Дещо про дальші передконвенційні проекти У.Н.С.

Порушивши справу „Сиротинця" за п. Мурашком в 35 числі „Свободи", в тім же самім числі нашого органу зауважив я неменче важні проекти з під пера д. Капітули, про введення в нашій організації так званої „Endowment Policy", після котрої можливе було-б в нашій організації виплачувати, а зглядно асекурувати членів на протяг означеного часу, як це роблять ріжні асекураційні компанії в Америці, як рівнож не менше важною справою є проект д. Капітули, — про вибір головних урядників в нашій організації через референдум членів по відділах.

Оба висше наведені проекти д. Капітули є важними, тим більше, що д. Капітула, як довголітний головний урядник нашої організації, мав нагоду переструдіювати всі добрі і недостатні сторони в нашій організації.

Через введення в У. Н. Союзі висше згаданої полиси, чи системи, котра-б уможливлювала нам виплачувати суму убезпечення членам ще за життя, ми —справді зробили-б неаби який крок у перед, бо таким робом ми-б не тільки задержали при У.Н. Союзі усю нашу молодіж, котра-б евентуально переходила з „Молодечого Союза" на повних членів, але думаю ми-б здобули богато нових членів і з поза кадр нашого членства.

Що введення такої системи в нашій організації було-б думаю можливим, може послужити факт, що навіть так строгий під зглядом асекураційним стейт, як Конектикат, в виданій собою книжці під заголовком: Connecticut Insurance Laws на стороні 54-тій, § 3582, де говориться про „Secret and Fraternal Societies" каже про таку можливість з застереженям однак, що таке діловодство можна вести і в запомогових організаціях, если це є в користь як раз тих, котрі асекуруються, або їх „бенефіціярів", а не для особистого зиску, одиниць, чи компаній.

Тому і нижше підписаний бувби за тим, аби наші головні урядники, оскільки їм час тільки на те позволить, перед конвенцією ще постаралися розсідити сю справу, і предложити єї підчас сегорічної конвенції делегатам до удобрення, чи відкинення.

Що знова до другого проекту д. Капітули, щоби вибирати головних урядників через референдум членів по відділах, себто, щоби кождий наш член міг ставляти собі на своїм бальоті після своєї вподоби кандидата на кождий уряд, то річ це загально беручи хоч гарна і крайно демократична, мені однак здається вона непрактична, позаяк за дуже скомплікована.

Бо прошу уявити собі, маючи в У.Н.С. 318 відділів з кільканайцять тисячами дорослих членів і оскількоби наш член після своєї вподоби взявбися ставляти своїх кандидатів, заченаючи розуміючись від себе самого (—поставить ще свого знакомого, той свого кума, той сусіда, той знакомого, то при обчисленню всіх тих кандидатур наваримо собі такої кваші, що нетільки рекордовий відділ У.Н. Союза, але й дві контрольних комісії, неупораються з обрахунком на час, бо покажеться, що будемо мати меньше більше таке число ріжних кандидатів. кільки маємо членів в нашій організації.

Щоб однак „не посуджав мене хтось про брак доброї волі, чи браку демократизму" під тим взглядом, я-б проектував змодифікувати той проект д. Капітули в цей спосіб, щоби поділити підчас такого референдум — голосовання членів на округи, приміром: щоб члени замешкалі в стейті Ню Йорк і Ню Джерзі, голосували на своїх спільних кандидатів, члени з Пенсильвенії на своїх спільних кандидатів, члени з „Вестів" на своїх, а члени зі всхідних стейтів, як Конектикот, Мессачузетс, Род-Айланд на своїх кандидатів.

Розуміється, що навіть у так упрощеній системі, члени голосуючі після своєї волі, непотребували-б як раз голосувати на кандидатів замешкалих в їх стейті, позаяк вони моглиб ставляти чи там голосувати на таких кандидатів, котрі-б були їм звісними не тільки зі своєї чесноти чи знакомства, але і відповідних кваліфікацій на такі уряди, як уряд головного предсідателя, обох головних секретарів, касієра, членів Контрольної Комісії, редакторів, чи членів Редакційного Комітету нашої організації.

Михайло Беля.

49.

Ґленлайон, Па.

Передовсім звертаю увагу головних урядників і делегатів, що час вибраний на конвенцію є дуже недогідний. Чимало делегатів не буде могло взяти повної участи в нарадах, позаяк це є послідний тиждень перед латинськими, а передпослідний перед нашими святами. Представмо собі, як будуть дивитися на нашу конвенцію Американці, коли, буемо мати наради на „гуд фрайдей".

Крім того і наше свято Благовіщення припадає на второк, цебто на другий день конвенції.

Я думаю, що більшість делегатів подає за тим, щоб відложити конвенцію, аж на той тиждень, який випадає по провідній неділі, або й ще тиждень пізніще, цебто на початок мая. Ти там нічого не потерпить У. Н. С., а тільки зискає, бо всі делегати будуть могли прибути без перешкоди. Моглисьмо чекати досі то й заждім тепер і виберім такий час, який дозволить усім делегатам. Нічого не горить, ані ніяка небезпека не грозить нашій організації. Головний уряд зробить дуже добре, коли прихилиться до сеї просьби, яка є вповні оправдана і практична.

Що тикається ріжних проєктів, то вважаю найрозумнішим, ті проекти, які не ослаблюють союзової каси і не накладають на членів надмірних тягарів. Впрочім буде час про це говорити на конвенції, де кождий делегат буе міг забрати слово.

Алексей Фринцко.
делегат брацтва.

50.

Честер, Па.

Підписаний член відділу 237 У.Н.С. вносить оттакі проекти:

1. Щоби для добра нашої організації У.Н.С., і так само для добра українського загалу, принимати дітей до У.Н.С. без ріжниці, чи їх батьки членами У.Н.С. чи ні, а то для того, бо такі будуть виховані по інших організаціях то в часі не тільки що не будуть щирими Українцями, але можуть зістати і добрими нашими ворогами. Бо жадна українська організація в Америці не виховує так щиро Українців, як У.Н.С.

2. Щоб дітям, котрі стоять в У.Н.С. що найменше через 10 літ, а відтак перехотять до кляси дорослих, щоб таким звернути назад їх процент з їх гроша, або даровати їм один рік місячних вкладок.

3. Щоби наша славна організація У.Н.С старалася подбати про наших старців і сиріт.

4. Щоби наша часопись Свобода виходила в більшім обемі.

5. Коли член платить без перестанку, що найменше черз 10 літ, то щоб таким членам дати якусь нагороду.

І. Стеців.

51.

Дербі, Конн.

Подаю під розвагу оттаке:

1. Щоб газета Свобода виходила на далі, як дневник, але побільшити на 8 сторін.

2. Щоби конвенції відбувалися, що три роки, бо звичайно є важні справи, які не можуть чекати довше.

3. Щоби календарі були давані членам, як різдвяний дар.

4. Щоби для дітий, які є в У. Н.С., видавати бодай раз в місяць магазин, де булоби щось цікаво до читання, для молодших, так, щоби вони навчилися любити свое письмо і мову. Вистарчилоби одна книжка для всіх дітий, які є в одній родині

5. Щоби У.Н.С. позичав членам гроші на перший моргич, а тим самим процент зістане у себе а не пійде до других.

Василь Шуран.
член в. 23 У.Н.С.

52.

Ґері Інд.

Тут подаю проект до делегатів конвенції:

1. Як член хорий довгий час, або покалічений, а не здібний до праці більше ніж місяць, то щоби не мусів платити місячних вкладок до У.Н.С., ані до брацтва.

2. Щоби дітий приймати якихнебудь, чи їх родичі належуть до У.Н.С., чи ні тільки, аби були української народности.

3. Щоби повнолітного члена приймати на 20 літну сплату, т. є., що коли член платив 20 літ до У.Н.С. то потому, щоби не платив більше і щоби виробити для таких окрему відповідну табельку.

4. Щоби У.Н.С. давав позичку своїм членам, чи то на фарми, чи то на доми і щоби був оден комітет вибраний на пару плейзів і щоби члени того комітету були під бондом.

Дуже трафляєся з наших Українців, що приступають до польської організації, або до чеської, бо дають позичку за 5 процент.

5. Щоби розмет виходив раз на 3 місяці і брацкі мітінги щоби відбувалися раз на 3 місяці, буде менше видатків і „троблю". Бо суть такі члени, що мають роботу стало, що не можуть приходити що місяця на Мітінг, то на таких членів накладають кари, а члени виступають тому з брацтв і У.Н.С. То хтоби хотів заплатити за 3, а дехто і за 6 місяців.

5. Конвенція, щоби відбувалася, що 4 роки, бо то коштує богато гроша.

6. Котрий член хотівби змінити свою клясу, нпр. член стоїть на 1,000 дол, а хоче приступити на 2,000 дол, то щоби не рахувався, яко новий член на стару клясу, тільки, на нову, і за стару клясу таку суму мавби платити, як за нову клясу, так само після літ, від коли приступив на більшу клясу.

Г. Лаврівський.
член від. 100 У.Н.С.

53.

Клівленд, Огайо.

Читаючи проєкта з ріжних місцевостей Злучених Держав, на жаль не знаходжу проєктів з клівландської громади. Длятого хочу написати кілька слів під розвагу всім членам У.Н.С., а головно делегатам, котрі будуть рішали справу нашої славної і могучої організації. В однім із проектів вичитав я, щоби календарі давати членам яко дар. На мій погляд такий проект не надається, тому, бо члени неграмотні накидаються на місцевих урядників, що силою мусять приняти календар, і заплатити за него. Ясна річ, що неграмотному не треба календаря, а щоби наша організація давала всім членам календарі, а неграмотний не користав з него, так шкода видавати гроші на виробление календарів. Але ліпше зробити так: Перед виданнем календаря, щоби кождий відділ списав тих членів, котрі хотять календаря і щоби заплатити по 25 цнт. за календар. В тай спосіб оминеться ворогування неграмотних членів, і наша організація не потерпить на тім, щоби давати „Кризмус презент" тим, котрі не хотять.

2. Свободу видавати в англійській мові раз на тиждень не зашкодить, а помочи може богато нeго для чужинців, але і для українських дітий, котрі мають більший вплив до англійського читання; в газеті зменшити оголошення, а то місце подавати щось історичного.

3. Для так великої інституції, як наш У.Н.С., сиротинець є конечний.

4. По моїй думці, щоби головний уряд вибрати той самий. Факт доказує, що се люде працюючі на народнім поли та що наша інституція не упадає а зростає.

5. Конвенція, щоби відбувалася, що 4 роки.

Іван Кренціглова.
секр. 341. від. У.Н.С.

54.

Ст. Джозеф, Мо.

Прошу Високоповажану делегацію взяти кілька слів під увагу:

1. Конвенція, аби відбувалася що 8 років, а кошта подорожі кождий відділ най платить за себе зі своєї каси, то менше буде клопоту на конвенції і борше полагодиться справу, і в головній касі зістане, около 15,000 долярів. Ліпше на випадок каліцтва, аби другої хороби, подбати о ліпшу запомогу. Берім примір від американських асекурацій. Я думаю вже час і нам навчитися, а переважно головним урядникам, що коли сподієсь який випадок, то в другій асекурації аґент залагодить цілу справу. На жаль у нас не дай Боже випадку, то більше клопоту ніж тої підмоги. У нас не тільки уряд відділу виповнює аплікацію слабости потверджує і лікарські огляди, не мають довіря, бо на тільки мо висилати описати каліцтво, але ще вимагають фотографію каліцтва. Той бідний побожий, що мав ним дістане тих бідних сто долярів, то вірте мені, тяженько оплакані ті гроші. Не дай Боже нікому такої підпори, хто її не знае — Прошу злекшити не завдавати так великих трудів, бо через таку остру конституцію, я думаю, що то і шкодить У.Н.С., бо як нечлен побачить, що клопоту мав його сусід, тай бере англійську, бо каже,: Я знаю, що мій сусід мав клопоту, нім що дістав від У.Н.С.

Желаю У.Н.С. успіху і зросту о 100,000 членів.

Петро Рак

ЛЕМКІВСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ.

I.

Чудуются люде, чого я си співам?
З велкого жалю, бо розкоши не мам!

Там на горі млачка, купалася качка,
Видам я ся, видам,—хоц-ем не богачка.

Вісьта, коню, вісьта, не тикайся дишля,
Не за тобом плачу, бо Марися вишла.

Пониже загради — родилися кряки,
А сусідскі хлопці, лем сами кривяки.

Пониже загради — зелена кропива,
А сусідскі дівки, — саме біда крива.

Або мі заграйте, або забубнуйте,
Або мі на войну — коника рихтуйте.

Мала я милого, як папер — білого,
Тепер-ем дістала, як циган — чорного.

Фірман з гори іде, але не гамує,
Ци коні не його, ци їх не жалує?

Кед-ем Марисю любил, не повів никому
Бо люде роднесут, як вітер солому.

(Синицький повіт).

II.

ДАЛАС НЯ МАМЦЮ.

Далас ня мамцю, далас ня мамцю
Ой далеко од себе.
Заказувалас, заповідалас,
Не ход, дівко, до мене.

Терплю я рочок, терплю я другий,
Та не можу стерпіти,
Перебоблюся в сиву зозулю,
Та прийдеся злетіти.

Ой прилечу я до твого саду,
Та сяду на сливицю,
Ой вийди, вийди, моя мамочко
З раненька на водицю.

Мамочка вийшла, гойшьа, гойшьа!
Чогож ти хочеш сива?
Прийшлам, мамочко, тай до садочку,
Бо я його садила.

Моя дівонько, мій голубоньку,
Де твое біле тіло?
Моя мамочко, мій голубочку,
Од натовщ змарніло.

Моя дівонько, мій голубоньку,
Де твої білі ноги?
Моя мамочко, мій голубочку,
До корчмоньки вабрели?

Моя дівонько, мій голубоньку,
Де твої сині очі?
Моя мамочко, мій голубочку,
Та виплакали в ночи.

(Криниця).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

„НАМ ПОТРІБНЕ БОГАТЕ СЕЛО".

Лінія селянської політики Комуністичної партії большевиків України (КП (б) У) не була ніколи простою. Вона заломлювалася не тільки з року на рік, але й з місяця на місяць.

Від націоналізації землі до приватної власности, від комуни до індивідуального господарства, від пролетарізації села до орієнтації на середняка і накінець від розкуркулення села до збогачування індивідуальних господарств. Вже з цього огляду видно всю непростолінійність та непослідовність комуністичної політики на селі. Все, що було до цього часу, носить характер експерименту, випробовування ґрунту згідно з принціпом „ануж вдасться".

Останніми часами заворушилися лави радянських політиків із КП (б) У. Бо ось секретар центрального Комітету тої партії (КП (б) У) Квірінґ, кинув у ті лави нове гасло: „нам потрібне багате село". Затремтіли партійні товариші Квірінґа. Бо деж хто чував, щоби справжній комуніст, та ще й секретар центрального комітету партії зважився ставити „ставку на заможне селянство", і тим самим махнув рукою на бідноту, зорґанізовану зтаким трудом у комітетах незаможників (комнезамах)! Та Квірінґ виявив себе впертим і заслонив себе в полеміці цитатами з Леніна.

Противники спровокували його на дискусію і він промовив, промовив щиро і отверто. І саме ця його щира мова доказує, що українське село нужденне, збідоване, виснажене та непомірно вбоге. „Невже можна вважати за радянський ідеал господарство незаможника?" — питає Квірінґ своїх опонентів. І доказує далі цифрами, що ні! Нинішне господарство незаможника — це мізерія, бідота та нужда. На всій Україні е 46 відсотків господарств без робочої худоби і 29.5 відсотків з одніею штукою. Иншими словами на Україні 75.5 відсотків селян — це біднота. З двома штуками робочої худоби е 20 відсотків, з чотирма тільки 1.4 відсотки.

Всі експерименти, доконані на українському селянстві довели його до того, що далі в низ воно котитися вже не може. Це бачить Квірінґ і тому хоче цей повний розгін українського селянства в обійми нужди спинити та повернути його назад на шлях до добробуту. „Для радянської влади старанний господар, що збільщуе свое господарство, корисніший ніж той, що сидить у запічку та чекае на опомогу, або мріе про те, когоб ще розкуркулити".

Та розкуркулювати в українському селі вже нема кого, бо „розкуркулення давно закінчилося". Куркулівський елемент становить подекуди тільки 5 відсотків селянства, а ніколи не переходить 10%. Навпаки, в деяких околицях самі незаможники доходять навіть до 95 відсотків. („Вісти"). При такому відношенні сил на селі не може бути мови про якунебудь дальшу пролетаризацію чи зубожіння села. Мрією кожного незаможника е придбати коня або й два коні, чи вола. Невже забувши вола він тим самим стае ворогом влади? Кожний незаможник хоче стати щонайменше середняком. Виявляється, що нині на Україні підтягають під поняття куркуля (глитая) саме таких господарів, що мають пару волів чи коней. „Алеж це цілком помилково!" — кличе Квірінґ. Господар з двома кіньми чи волами — це середняк. „І він повинен знати твердо, що в його двох волах ніякої контрреволюції нема, що він не боючись може набути зайву свиню, чи вівцю, тощо".

Наведені вискази Квірінґа доказують, що там, в українському селі постійно панує страх перед „розкуркулюванням". Він повис над українським селом як марево, як Дамоклів меч. Хто працюе і мае користи з тої праці, не мае змоги сам розпоряджуватись ними. Прийде хтось і забере доробок, забере працю в імя „розкуркулення". Наслідки цього такі, що в селі безвиглядна біда. Навіть працьовиті махають рукою на все, і волюють бути незаможниками, волюють закинути інтензивну працю в господарстві та шукати допомоги від влади, шукати легкого прожитку при допомозі праці инших, знов таки шляхом „розкуркулювання".

Видно, що все дійшло до краю, коли в рядах КП (б) У) починаеться переоцінка понять. Віддавна лунають на Україні та в СРСР. гасла про те, щоби опертися на середняках. Але в тім то й річ, що згідно з конвенціональною, втертою у большевиків термінольоґією на Україні ніяких середняків нема. Конвенціональна, комуністично-„обивательська" орієнтація добачуе в українському селі тільки бідняків і куркулів. Вона не хоче знати й відати про те, що господар з парою волів — це не куркуль, а середняк. Проте не диво, що правляча партія мусіла аж відкривати цього середняка в українському селі. Цього важкого завдання піднявся саме Квірінґ, найвпливовійша у партії (КП (б) У) людина. І він відкрив, що дотеперішній український куркуль із парою волів, це не куркуль, а типовий середняк. На ньому саме мусить опертися радвлада. „Бо невжеж хтось гадае, що при соціялізмі може бути мізерне господарство, що не зводить кінці зкінцями".

Куркулів на правду українське село вже й не мае, хоч їх нараховуе комуністична статистика аж 5 відсотків, а подекуди й десять. При невпинному розкуркулюванню їх і не може бути. Таке відкриття, очевидячки, мусіло поділати на комуністичну масу як ерсесь. Ця маса не думае і не дивиться на життя критично, а живе демаґоґією, погонею за легким хлібом. Одначе всьому приходить край. І саме початком кінця тої маси е виступ Квірінґа, за яким стоїть цілий центральний комітет КП (б) У. Прийшла пора будувати. Прийшла пора на гасло: „нам треба багатого села", щоби самим жити — додамо від себе.

Дивно тільки, що це гасло, що ця ґрунтовна перевірка та переоцінка дотеперішньої сільської політики приходить так пізно. Вона приходить по 5 літах руїни українського села. Від руїни до добробуту дуже далекий шлях. Він тим дальший, що поворот припав саме на біжучий, голодний рік. Та можливо, що цей рік приніс такий крутий поворот саме тому, що він голодний. Добробут українського села, це підстава животіння нашого народу, а рівночасно предмет зазіхань ріжномастих імперіялістів. Добробут українського села — е теж найпевнійшою запорукою великої майбутности українського народу та його державности. І через те він потрібний, він необхідний для народу і для всякої влади. Та велике питання, чи дійде українське село до належного йому добробуту при теперішніх обставинах на Україні.

В. М.

(Діло).

ДОПИСІ.

БОФФАЛО, Н. Й.

Боффало при роботі.

Читаючи новинки із усюди, бо усюди робота народна іде сповнім бігу вперед, може хто подумавби, що Боффало спить блаженим сном. Однак воно так не е, бо і у Боффало коляда на Рідну Школу не занедбана. Шкільна дітвора під проводом кількох старших колядувала на сю ціль. Хлопці „скавти" у повнім русі роблять приготовання до публичного виступу в одній з величавих галь, де зарепрезентують Українців сего міста в народних строях і з українським прапором. Сей труд підійняв їх скавтмастер Юрий Ґура і при помочи учителя О. Зарембиѓ се їхний початок. Товариство ім. О. Нижанковського робить приготовання до вистави „Вихованець". Се прегарне представленне буде в часі оголошене у Свободі, як і концерт Шевченківський в марцю. Як зачуваю, то згадане товариство мае намір і до радіо співати тільки аранжери не подали ще дати, коли се буде. Вони думають також запросити доктора Кібзея з Дітрой на виклади, бо усім се сподобалось, коли доктор, переїзджаючи через Боффало дав відчит з освітлюючими образками. Неодні питають, коли ще доктор до нас загостить.

Ів. Сидорович. секр. від. 299.

СТ. ПОЛ, МИНН.

Коляда на народні цілі.

Жертви зложили:

Зі St. Paul: П. Качмар $6.00; І. Коцюба і І. Пастух по $5.00; С. Коцюба і О. Вонс по $3.00; В. Гловацький, П. Вонс, Т. Кисилиция, И. Просків, А. Лисовський, С. Поротько і К. Гоцова по $2.00; М. Гоцівна, И. Войтюк, П. Тофин, Ф. Барр, Г. Бригіцький, Г. Федоришин, Д. Песеренко, Шляфф, С. Чорний, Г. Бронер, Ф. Мар, І. Паплавецький, С. Рихлій, І. Романчук і О. Пилипюк по $1.00; Малий 50 ц.

Коляда зі So. St. Paul: І. Кавин, Клявий (старший); М. Онишків і О. Галущак по $2.00; Т. Мозика, П. Боронко і И. Груховський по $1.00; Т. Стрийчук і М. Русак по 50 ц., безіменні 25 ц.

Разом $63.75.

Мала коляда задля малого числа Українців. Мало есть, але щирі сини і доньки поневоленої нам дорогої неньки України.

Був поклик в часописах, щоби колядувати на Рідну Школу і ми щоби сповнити обовязок, пішли колядувати через два вечері. Дякуемо Іванови Коцюбі, що був ласкав возити нас своїм автом. Честь таким людям і дай Боже, щоби богато було таких охочих і щирих до народної праці, як він.

Рівнож належиться подяка д. Олексі Вонсови, котрий приготовив колядників, щоби гарно колядували. Не в однім місци приходилося і до дискусії, бо були одиниці, що треба було переконувати, нім що дав. Нажаль в нашій околици е священик, котрий дуже зимно віднісся до коляди на Рідну Школу, бо сказав в церкві, що як прийде яка збірка на рідний край або на школу то сто долярів, а на церкву вісім. Каже, чи вам рідний край і школа милійші, як церква. Хотяй ніхто і про церкву не забувае, бо ми при церкві виросли і дальше хочемо жити, все мае свій час. Коли на церкву так на церкву, а як взивае нас батьківщина се наш обовязок всім як один іти на поміч. Як ми забудемо свій нарід тоді мало буде нам важна і церква. Ми довжні нашій батьківщині богато, бо в сю пору, коли наші браття і сестри віддавали життя, а поспитаймо ми себе, що ми зробили для нашого краю? Правда, есть одиниці, що працюють, а де решта? Сплять блаженним сном. Ми співаемо душу тіло ми положим, а нам тяжко доляра положити, а душу тіло, та де? Тут може послужити за примір вісімлітна дівчина Марійка Гоцівна. Каже оца дівчинка: я дістала доляра від батька в день моїх іменин і даю його на Рідну Школу, прийміть сю маленьку коляду для моїх братів і сестер, нехай і вони знають, що я українська дівчинка і відчуваю їх недолю. Це гарний примір для українських матерів, як повинні виховувати свої діти.

Я думаю, що не зашкодить згадати про весілля Анни Гоцівної. Тут не розходиться о похвалу, бо каже пословиця, що хвальба сорочки не дасть, але ходить о примір всім українським дівчатам як рівнож і хлопцям, котрі віддаються і женяться. Не буду ровписуватися і забирати місця в часописи. Весіля було гарне. По даруванню (такий тут звичай) д. О. Вонс попросив молодих, щоби позволили сказати кілька слів в справі збірки на Рідну Школу, на що молодята згодилися. Добр. Вонс подякував гостям за участь і попросив о жертви на Рідну Школу. Д Вонс представив гостям д. Кота, щоби пояснив ширше, як ся річ мае, бо д. Кіт недавно як приїхав з краю. Д. Кіт привітав гостий і пожелав молодятам щасливого життя. Ми мали нагоду почути, як тяжко наш нарід страждае, як боровся за волю України і нажаль мало національно свідомий ішов брат проти брата, котрі кликали ми наслідники вашого Мазепи, як рівнож і Хмельницького, а ми що на це? Стріляй, бо це Москаль!

Тішить мене каже д. Кіт, що наш брат Наддніпрянець одружився з нашою Галичанскою. Наша доля одна, подаймо собі руки, жиймо в єдности, бо в єдности сила, а як будемо сильні тоді здобудемо нашу Україну без хлопа і пана. По відспіванню тюремного гимну, котрий відспівав д. Кіт, за що гості нагородили грімкими оплесками, на закінченне відспівано многая літа молодятах і їх родичам і всім гостям, а після зачалася збірка на Рідну Школу. Зібрано 21 долярів. Такі весілля повинні відбуватися всюди. Дуже красно дякуемо д. Котови. Коби такі дяко-учителі на камени родилися!

Колядник.

ЗАГАДОЧНИЙ ЧЕРНЕЦЬ.

В місточку Норманах арештовано на днях підозрілого чоловіка в чернечому одязі. Він вештався здовж польсько-литовського кордону, подаючи себе за збирача милостині для одного з монастиря. При арештуванні не оставив загадочний „чернець" ніякого опору. На грудях в нього найдено вигафтовану нагу жінку. Підозрівають, що арештований займав ся явійськовою шпіонажею.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.